

PREDVIDENI VPISI PRVOŠOLCEV NA POSAMEZNI STOPNJI ŠOLANJA V OBDOBJU ŠOLSКИH LET 2022/23–2032/33

**Vrtci in šole s slovenskim učnim jezikom oziroma
dvojezičnim slovensko-italijanskim poukom v Italiji**

Norina BOGATEC

November 2021

Uvod

Rastoča krivulja vpisov v šole s slovenskim učnim jezikom v Italiji, ki je pot navzgor začela konec prejšnjega stoletja na Goriškem in na začetku novega na Tržaškem, je v zadnjih štirih letih obrnila smer. Spust krivulje je odvisen predvsem od negativnega demografskega trenda, ki ga označuje upadanje rojstev. Na pojav vplivajo še posebej večja mobilnost mladih, podaljšano bivanje v izvornih družinah in odlašanje s starševstvom.

Da bi lahko vsaj približno razumeli, v kolikšni meri bo že nekajletni padec vpisov v otroške vrtce vplival oziroma zmanjšal število vpisanih v osnovne ter zlasti prvo- in drugostopenjske srednje šole, smo pripravili longitudinalno analizo in pri statističnem izračunu upoštevali trend prehajanja posamezne generacije iz ene stopnje šolanja v drugo.

Analiza

Obdelava se nanaša na vrtce in šole v tržaški in goriški pokrajini. Špeterske šolske mreže nismo vključili, ker z drugostopenjskimi učnimi programi (še) ne razpolaga. Pri obdelavi smo upoštevali število otrok iste šolske generacije in longitudinalno spremljali njihov vpis v nadaljnje stopnje šolanja.

Število vpisanih in nadaljnja predvidevanja

Podatki so prikazani v preglednici. V zgornjem delu je v črnem tisku navedeno dejansko število vpisanih vsake generacije do šolskega leta 2021/22. Za boljše razumevanje navajamo prvi primer v preglednici. V šolskem letu 2006/07 je bilo v 1. letnik slovenskih vrtcev vpisanih 335 otrok. Tri leta kasneje je 291 otrok iz te predšolske generacije obiskovalo 1. razred slovenskih osnovnih šol, v šolskem letu 2014/15 jih je 264 prestopilo prag prvostopenjske srednje šole, prag drugostopenjske pa jih je v šolskem letu 2017/18 prestopilo 222.

V spodnjem delu preglednice je število tržaških in goriških prvošolcev iste šolske generacije ob prehajanju iz ene stopnje šolanja v drugo, izraženo v deležih. Če se vrnemo k zgornjemu primeru, je bil delež prvošolcev iste generacije pri prehodu iz otroškega vrtca v osnovno šolo 87-odstoten, iz osnovne šole v prvostopenjsko srednjo šolo 91-odstoten, pri prehodu iz prvostopenjske v drugostopenjsko srednjo šolo pa 84-odstoten.

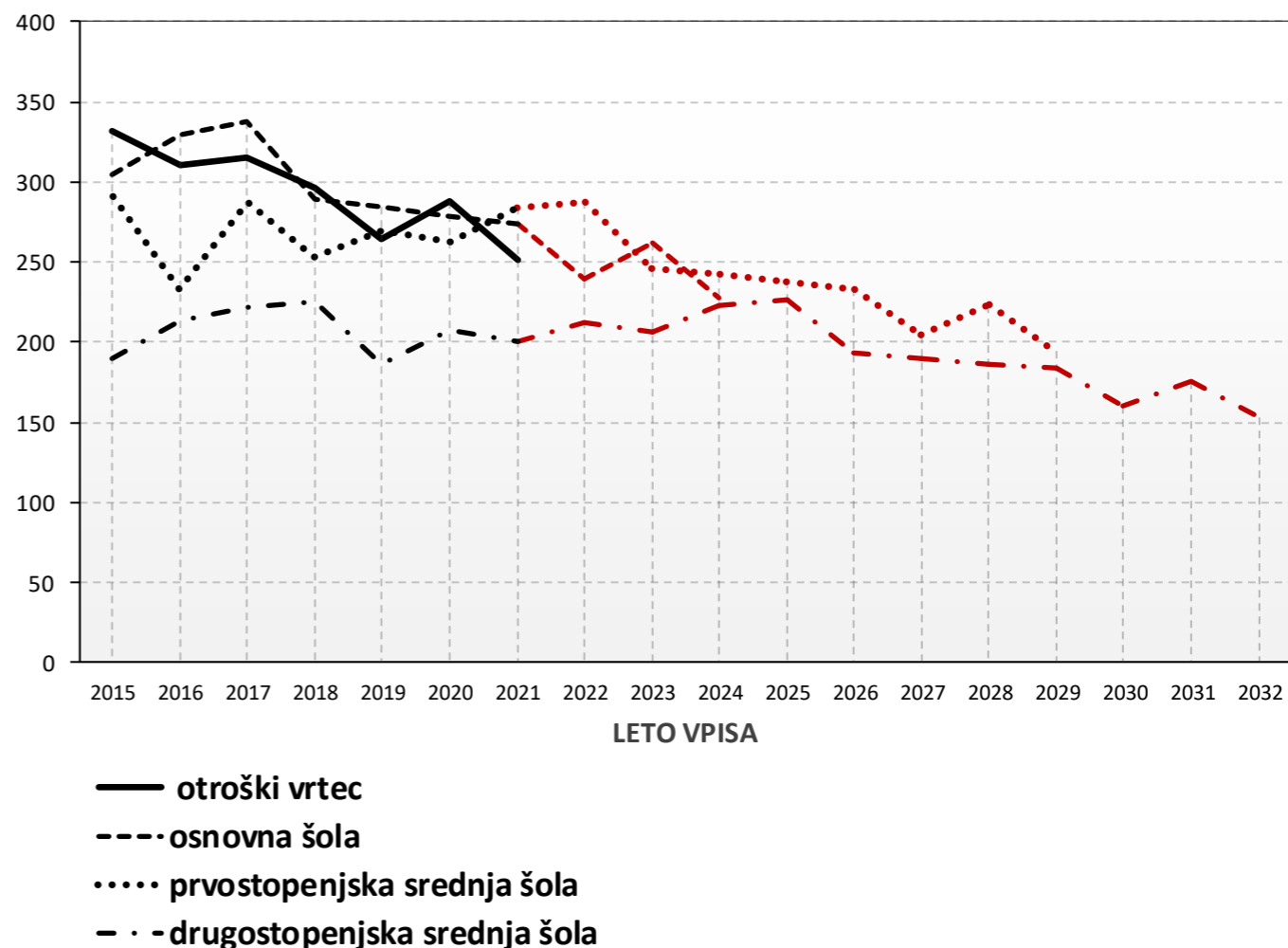
V zadnji vrstici preglednice je za vsak prehod navedena srednja vrednost deleža vpisanih v zadnjem petletnem šolskem obdobju (2017/18–2021/22). To srednjo vrednost smo uporabili za izračun števila prvošolcev na posamezni stopnji šolanja v prihodnjih šolskih letih. Predvideni vpisi so v zgornjem delu preglednice navedeni v rdečem tisku.

1. letnik otroškega vrtca		1. razred osnovne šole		1. razred prvostopenjske		1. razred drugostopenjske	
šolsko leto	število otrok	šolsko leto	število učencev	šolsko leto	število učencev	šolsko leto	število dijakov
Število vpisanih iste generacije pri prehajanju iz ene stopnje šolanja v drugo							
2006/07	335	2009/10	291	2014/15	264	2017/18	222
2007/08	355	2010/11	325	2015/16	291	2018/19	225
2008/09	329	2011/12	262	2016/17	233	2019/20	186
2009/10	411	2012/13	345	2017/18	288	2020/21	208
2010/11	337	2013/14	290	2018/19	253	2021/22	200
2011/12	351	2014/15	325	2019/20	270	2022/23	212
2012/13	364	2015/16	305	2020/21	263	2023/24	206
2013/14	385	2016/17	330	2021/22	284	2024/25	223
2014/15	358	2017/18	338	2022/23	288	2025/26	226
2015/16	332	2018/19	289	2023/24	246	2026/27	193
2016/17	310	2019/20	284	2024/25	242	2027/28	190
2017/18	315	2020/21	279	2025/26	238	2028/29	187
2018/19	296	2021/22	274	2026/27	233	2029/30	183
2019/20	264	2022/23	240	2027/28	204	2030/31	160
2020/21	288	2023/24	262	2028/29	223	2031/32	175
2021/22	251	2024/25	228	2029/30	194	2032/33	153
Deleži prehajanja iz ene stopnje šolanja v drugo							
2006/07	100	2009/10	86,9	2014/15	90,7	2017/18	84,1
2007/08	100	2010/11	91,5	2015/16	89,5	2018/19	77,3
2008/09	100	2011/12	79,6	2016/17	88,9	2019/20	79,8
2009/10	100	2012/13	83,9	2017/18	83,5	2020/21	72,2
2010/11	100	2013/14	86,1	2018/19	87,2	2021/22	79,1
2011/12	100	2014/15	92,6	2019/20	83,1	2022/23	
2012/13	100	2015/16	83,8	2020/21	86,2	2023/24	
2013/14	100	2016/17	85,7	2021/22	86,1	2024/25	
2014/15	100	2017/18	94,4	2022/23		2025/26	
2015/16	100	2018/19	87,0	2023/24		2026/27	
2016/17	100	2019/20	91,6	2024/25		2027/28	
2017/18	100	2020/21	88,6	2025/26		2028/29	
2018/19	100	2021/22	92,6	2026/27		2029/30	
2019/20	100	2022/23		2027/28		2030/31	
2020/21	100	2023/24		2028/29		2031/32	
2021/22	100	2024/25		2029/30		2032/33	
Srednja vrednost deleža vpisanih iste šolske generacije v zadnjem petletnem obdobju vpisov 2017/18 – 2021/22							
	100		90,8		85,2		78,5

Dinamiko števila prvošolcev od šolskega leta 2015/16 smo za vsako stopnjo šolanja prikazali v grafikonu. Dejansko število vpisanih je označeno s črno črto, predvideno pa z rdečo. Na ravni osnovne šole je število prvošolcev začelo upadati v šolskem letu 2018/19 in naj bi v šolskem letu 2024/25 znašalo 228 enot oziroma 33 % manj v primerjavi s šolskim letom 2017/18 (338 enot). V prvostopenjskih srednjih šolah naj bi prve znake upadanja prvošolcev opazili v šolskem letu 2023/24. Ob koncu dvajsetih let naj bi 1. razred obiskovalo 194 »prvostopenjskih« učencev, torej tretjina manj kot v šolskem letu 2022/23 (288 enot). Na ravni drugostopenjske srednje šole naj bi število prvošolcev postopoma naraščalo do šolskega leta 2025/26 (226 enot), če upoštevamo porast predšolskih otrok, iz katerih bodo izhajale prihodnje generacije dijakov. Krivulja »drugostopenjskih« prvošolcev naj bi se obrnila navzdol v drugi polovici dvajsetih let in naj bi v šolskem letu 2032/33 kazala vrednost 153 enot.

Čeprav imajo številčna predvidevanja teoretično vrednost, se od dejanskih nadaljnjih vpisov veliko ne bodo razlikovala, če se deleži prehoda iste šolske generacije med posameznimi stopnjami šolanja ne bodo bistveno spremenili. Poudarek na absolutne vrednosti ni naključen, saj je tudi od golih števil odvisno, kakšni bosta šolska mreža in vzgojno-izobraževalna ponudba v slovenskem jeziku v Italiji v prihodnje.

Potek vpisov v posamezne stopnje šolanja 2015/16–2032/33

ZAKLJUČNI RAZMISLEK

Prikazani trendi vpisov odpirajo novo poglavje v razvoju slovenskega šolstva v Italiji. Negativne številčne napovedi se prepletajo z jezikovno heterogenostjo šolajoče se populacije, v kateri postaja italijanska jezikovna komponenta vedno bolj zaznavna. Večkrat izpostavljena hipoteza, da bo nov položaj slovenske šole dodatno otežil kompleksno in zahtevno problematiko šolanja v slovenskem jeziku v Italiji, se torej uresničuje.

V zadnjih letih smo o tem marsikaj slišali in brali, ugotavljali in razmišljali. Seznam odprtih vprašanj in dilem smo tudi že marsikdaj sestavili in dopolnili. Morda pa nismo dovolj opozorili na učinke, ki jih ima zmanjšanje intelektualnega potenciala z znanjem slovenskega jezika na manjšinsko skupnost v Italiji, na vodenje in upravljanje njenih ustanov in javnih storitev. Manj otrok v vrtcih in šolah s slovenskim učnim jezikom pomeni manj govorcev slovenskega jezika in torej manj bralcev Primorskega dnevnika in drugih »zamejskih« časopisov, manj gledalcev predstav Slovenskega stalnega gledališča, manj spremljevalcev »zamejskih« radijskih in televizijskih programov, manj »slovenskih« izposoj v knjižnicah, manj dvojezičnih izkaznic ter manj slovenščine v javni rabi in še kje drugje. In vse to v sorazmerno kratkem obdobju desetih let.

Upadanju števila otrok v slovenskih šolah smo sicer že bili priča v zadnjem povojnem obdobju. Novost zato ni v pojavu samem, je pa lahko v razlogih, zaradi katerih je prišlo do upadanja, in posledicah, ki jih to lahko povzroča v širšem družbenem okolju. Če se je kontekst spremenil in so značilnosti novega upadanja drugačne, je dobro, da so tudi ukrepi za zajezitev pojava temu ustrezni, ker v nasprotnem primeru ne bodo učinkoviti.

Namen prispevka se je seznaniti z zelo verjetnim »šolskim« scenarijem, ki mu je treba biti kos, če hočemo, da se krivulja vpisov ponovno obrne navzgor. Odvisno je predvsem od nas samih oziroma od tega, koliko bomo zmogli v večjezični in večkulturni Evropi vzbujati zanimanje za slovenski jezik in slovenstvo nasploh ter ustvariti pogoje, da se mladi čutijo del (tudi) slovenske manjšinske skupnosti ter da svoje življenjske načrte in osebne ambicije lahko uresničijo, ne da pretrgajo vezi z njo.